

**EN STARKARE FRAMTID
TROTS UTMANINGAR SID 2**

Anders Robertsson, vd Maskinentreprenörerna

**KONJUNKURLÄGET
I BRANSCHEN SID 4**

**BRANSCHENS EKONOMISKA
UTMANINGAR SID 10**

..beställarnas osäkerhet och försiktighet, framskjutna projekt och svårigheter att ta ut kostnadsökningar på beställarna är de faktorer som just nu upplevs som de största problemen på marknaden.

**KLIMAT- OCH
SAMHÄLLSBEREDSKAP SID 13**

**SENA BETALNINGAR,
ETT ÖKANDE PROBLEM SID 24**

Medan oschyssta beställare försöker skjuta på betalningar och undvika betala våra uppstarts-kostnader ser jag till att vårda mitt varumärke.

Kenth Möller, medlem

**KAN MAN RUSTA SITT FÖRETAG
FÖR TUFFARE TIDER SID 26**

Låg belåning, kontinuerlig service av maskiner, hög täckningsgrad, bra mix av kunder och branscher och medarbetare som kan ställa om.

Louise Persson, medlem

ROBUST FÖRETAGANDE SID 27

Känn dina kunder, ha eget lager för reservdelar och bränsle samt se till att ha en bra relation med din lokala bank.

Mikael Larsson, medlem

**MASKINENTREPRENÖRERNAS
KONJUNKTURRAPPORT
VINTER-MEKO 2024**

En starkare framtid trots utmaningar

Jag är glad att kunna presentera den senaste utgåvan av vår MEKO-rapport, en ovärderlig resurs för alla inom maskinentreprenadbranschen. MEKO, Maskinentreprenörernas konfidensindikator, har sedan starten 2015 varit en central del i vårt arbete med att analysera och kommunicera branschens tillstånd och framtidsutsikter. I en tid präglad av lågkonjunktur och osäkerhet har våra medlemsföretag mött betydande utmaningar men också visat på styrka och förmåga att anpassa sig till nya förutsättningar.

MEKO-värdet för november 2024 visar på en fortsatt pressad bransch, där minskad arbetsvolym och orderstock speglar ett dämpat byggande och osäkerhet hos beställare. Trots detta ser vi positiva tecken. Företag som har lyckats ompositionera sig till sektorer som infrastruktur, energi och återvinning har inte bara klarat sig bättre utan också lagt grunden för en starkare framtid. Dessa omställningar visar på entreprenadbranschens styrka – att vara flexibel och innovativ, även under svårare tider.

En utmaning, som flera av våra medlemmar vittnar om, är beställarnas ovilja att betala i tid. Uppskjutna betalningar eller försök att förhandla om redan ingångna avtal blir ytterligare en belastning i ett redan ansträngt ekonomiskt läge.

Prognoserna för 2025 ger dock anledning till optimism. Fallande inflation och räntesänkningar förväntas stärka svensk ekonomi och bidra till nya investeringar i infrastruktur, bostäder, offentliga lokaler och VA-projekt.

Detta skapar möjligheter för våra entreprenörer att växa och utvecklas, samtidigt som de stärker sin förmåga att möta ökande krav på hållbarhet, innovation och effektivitet.

Rapporten lyfter också fram vikten av robusthet i branschen. Våra medlemsföretag har en central roll i att bygga ett resilient samhälle, där klimatanpassning och krisberedskap står högt på agendan. Genom att säkerställa tillgången på kritiska tjänster och stärka infrastrukturen bidrar vi till både branschens och samhällets långsiktiga hållbarhet.

Det är nu, i utmaningarnas tid, som vi har möjlighet att forma framtiden. Med en unik kombination av kompetens, erfarenhet och vilja att anpassa oss kan vi ta oss an utmaningarna och stärka vår position. Tillsammans arbetar vi för att utveckla branschen och skapa en hållbar och framgångsrik framtid.

Anders Robertsson,
Vd Maskinentreprenörerna

MEKO, konjunkturläget i branschen	4
Ekonomi	9
Viktigt med robusta maskinentreprenörer när samhället krisar	13
Förutsättningar och utsikter på bygg- och anläggningsmarknaden	17
Medlemsföretagens verksamhetsinriktning	20
Rekrytering	21
Snöröjning	22
Tre röster från marknaden om robusthet i samhället och hos branschens företag	24

SAMMANFATTANDE PUNKTER

- Maskinentreprenörernas konfidensindikator (MEKO) för november 2024 visar ett försämrat läge jämfört med värdet för sex månader sedan. Utfallet blev svagare än förväntat, men följer samtidigt naturliga säsongsmönster. MEKO-värdet var i november i år 94, vilket kan jämföras med 81 för samma period 2023. I maj beräknas värdet ligga på 101.
- Trots ett svagt utfall är värdet emellertid bättre än jämfört med samma tidpunkt 2023 och endast något sämre än resultatet i november 2022.
- Panelens bedömning av läget om sex månader visar en försiktig återhämtning i linje med normala säsongsmönster. Läget väntas ligga i nivå med fjolårets vid samma tidpunkt.
- Eftersom MEKO-värdet beräknas som skillnaden mellan de som anger öka respektive minska i ett antal parametrar utan hänsyn till procentuell förändring kan man inte jämföra parametrarnas resultat med MEKO värdet. Denna gång visar MEKO-värdet för de kommande sex månaderna en viss återhämtning samtidigt som delparametrarna är negativa. Det betyder att något fler företag räknar med en ökning framöver men att de som spår en minskning har mer negativa förväntningar än de som tror på en ökning.
- Samtliga sex delparametrar visar ett sämre läge än jämfört med sex månader sedan. Senaste gången det inträffade var vid mätningen i november 2023. Hälften av parametrarna visar ett sämre läge än jämfört med samma tidpunkt för ett år sedan.
- Arbetsvolymen har försämrats vid varje mätning under de senaste två åren och situationen väntas försvagas ytterligare om sex månader. Bakom nedgången finns ett minskat bostadsbyggande och sjunkande investeringar inom privata och offentliga lokaler enligt medlemsföretagen. Projekten väntas skifta tyngdpunkt till att bostadsbyggandet och privata lokaler står för en större andel men en minskning av projekt från byggentreprenörer väntas fortsatt ha störst negativ påverkan på arbetsvolymen, enligt medlemsföretagen.
- Den svenska tillväxten väntas växa marginellt med omkring en halv procent i år. Nästa år tar tillväxten sannolikt högre fart. Inflation och räntor fortsätter utvecklas i fördelaktig riktning och därmed kan såväl investeringar som konsumtion ta fart 2025.
- I denna mätning är det beställarnas osäkerhet och försiktighet, framskjutna projekt och svårigheter att ta ut kostnadsökningar på beställarna som är de faktorer som just nu upplevs som de största problemen på marknaden.
- Liksom i de två senaste undersökningarna i december 2023 och juni i år är det även denna gång en fjärdedel av de tillfrågade medlemsföretagen som varit tvungna att göra förändringar i verksamheten. Den vanligaste åtgärden handlar om att spara in på rörliga kostnader. Knappt 30 procent nämner denna åtgärd. I stort sett lika vanligt är att sälja maskiner, ta uppdrag som man vanligtvis inte brukar ta samt att skjuta på investeringar.
- De påbörjade husbyggnadsinvesteringarna väntas växa med marginella 2 procent i år och sedan öka med 4 procent 2025.
- Anläggningsbyggandet ser ut att växa med 5 procent årligen under 2024 och 2025.
- Jämfört med föregående rapport i maj har personalstyrkan minskat något. 57 procent av tillfrågade medlemsföretag har oförändrad personalstyrka i maj i år jämfört med samma period förra året. 23 procent har minskat styrkan medan 17 har ökat den.

MEKO KONJUNKTURLÄGET I BRANSCHEN

Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO

Trögare utveckling än väntat

Den positiva återhämtning som syntes i somras har avstannat under hösten och följer inte de förväntningar som branschen hade för sex månader sedan, då företagen trodde på en ökad efterfrågan. Novembersiffran indikerar en stabilisering, men visar också att återhämtningen dröjer och går trögare än beräknat. Den faktor som har minskat mest i förhållande till vad förväntningarna var för sex månader sedan är arbetsvolymen, som nu sjunker till den lägsta nivån på fyra år. Alla faktorer bedöms lägre än vad som förväntades för ett halvår sedan. Det beror på ett minskat byggande till följd av den allmänna konjunkturutvecklingen och att marknaden fortfarande är påverkad av den ränte- och inflationschock som varit. Byggandet av bostäder och lokaler är fortsatt lågt, vilket betyder att infrastruktur och VA står för större del av projekten för medlemsföretagen. Bland vissa företag har arbetsvolymen minskat kraftigt, med mer än 50 procent, vilket troligtvis beror på att de har stora svårigheter att ställa om när byggsektorn drabbats av konjunkturedgången. Även om MEKO-värdet förblir fortsatt svagt på sex månaders sikt så indikerar siffrorna ändå en bättre situation för många företag, medan många andra tror på en fortsatt negativ efterfrågeutveckling.

Omställningsfas mot andra projekttyper

Företag som har kunnat ställa om till projekt inom till exempel skog, gruvor, infrastruktur, avfallsåtervinning och industri, under det senaste året, har haft en mer gynnsam utveckling. Denna MEKO-undersökning visar också att arbetsvolymen bland mindre företag har påverkats i lite mindre utsträckning, medan det har varit tuffare för de större. Med stabilare räntor och inflation kan investeringarna inom bostäder och lokaler öka under 2025. Medlemsföretagen förväntar också att efterfrågan stiger för flerbostadshus, handel och industri under nästa halvår. Det finns därmed mer positiva signaler även inom byggsektorn.

Förklaring till mätningen

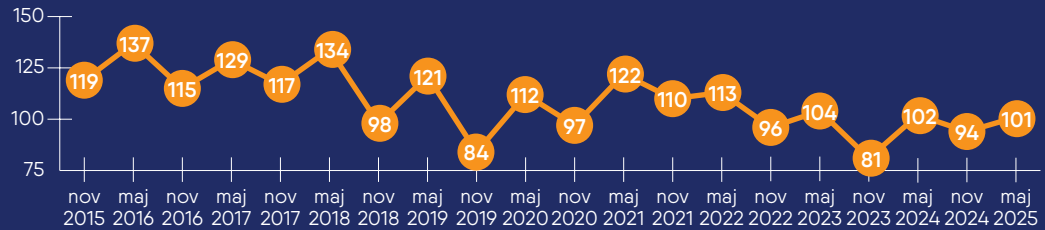
Alla medlemsföretag har möjlighet att delta i Maskinentreprenörernas konjunkturundersökning som genomförs två gånger per år i samband med att konjunkturrapporten tas fram. Dels finns en fast panel med 80 företag, som kontaktas via telefon, dels skickas en webbaserad enkät ut till alla övriga medlemsföretag. Undersökningen belyser hur medlemsföretagen upplever konjunkturläget, beläggningsgraden, orderstocken och annat som ligger till grund för beräkningen av Maskinentreprenörernas MEKO-värden. Det sammanlagda resultatet redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels för de sex olika delparametrarna i branschen, dels vägs positiva och negativa svar från delpara-

metrarna samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO. Förutom de 80 telefonbaserade intervjuerna kommer antalet svar att variera mellan undersökningstillfällena. I webenkäten händer det också att enkäterna inte fylls i komplett. I denna rapport baseras MEKO på i genomsnitt 380 svar som lämnades under november månad.

MEKO

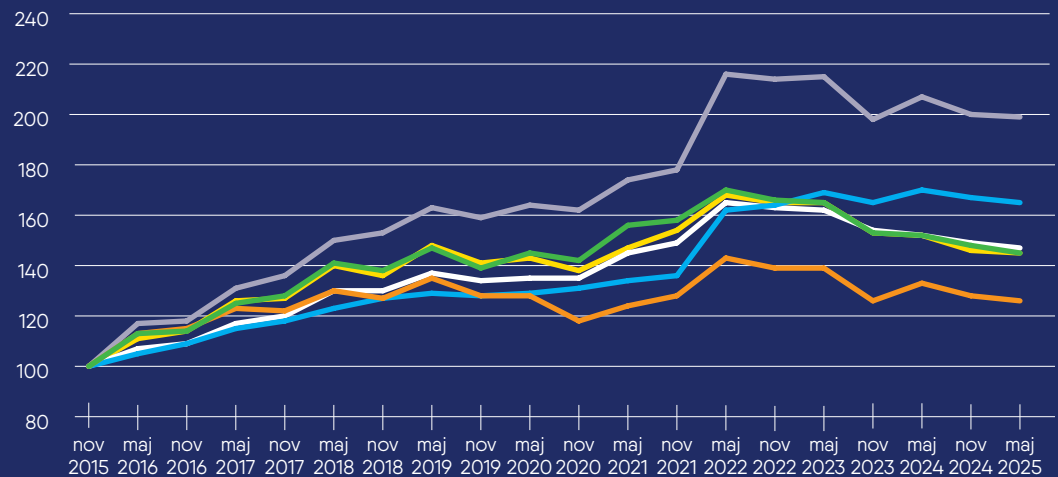
maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
122	110	113	96	104	81	102	94	101

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka), respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge. Delparametrarna tar hänsyn till den procentuella utvecklingen och räknas sedan om till ett index. Från och med november 2023 baseras MEKO-värdet och delparametrarna på svar från både telefonintervjuer och webenkäter. Eftersom svaren är fler än tidigare undersökningar och även kommer att variera från gång till gång, anpassas beräkningen så att resultaten är jämförbara med tidigare undersökningar.

Delparametrar till MEKO

Nedan redovisas de sex delparametrarna som vägs samman till MEKO-värdet. Delparametrarna redovisas som index i absoluta tal så att man kan se styrkan i förändringarna.

- Arbetsvolym
- Orderstock
- Maskinstock
- Faktureringsläge
- Beläggningsgrad
- Efterfrågan på tjänster

Arbetsvolym

maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
155,9	158,5	169,5	165,6	164,9	152,8	152,0	147,6	144,9

Arbetsvolymen minskade i november jämfört med för sex månader sedan, vilket inte är ovanligt, men minskningen sker trots att det fanns förväntningar om en högre arbetsvolym enligt prognosen från i maj. Arbetsvolymen är därmed lägre än jämfört med för ett år sedan och för att hitta en ännu lägre volym behöver man gå tillbaka till november 2020. Den minskar framför allt på grund av ett minskat bostadsbyggande och det handlar särskilt om mindre uppdrag från privata fastighets- och bostadsbolag, enligt medlemsföretagen. Även inom privata och offentliga lokaler har efterfrågan minskat. Uppsidan för arbetsvolymen står istället industriföretagen och även de statliga infrastrukturprojekten för. Liksom i förra rapporten från maj noteras vissa uppgångar i arbetsvolymen när det gäller projekt inom kraftledning/fiber, skog/trädgård samt drift och underhåll av väg- och järnvägsinfrastruktur. Industriföretagen och statliga beställare har därmed varit mer motståndskraftiga när stora delar av byggandet i övrigt befinner sig i ett avvaktande läge. Bakom den negativa utvecklingen för arbetsvolymen döljer sig dock att en liten majoritet av de mindre medlemsföretagen med under tio anställda rapporterar om en ökad arbetsvolym, medan större medlemsföretag med fler än tio anställda generellt upplever en minskad volym. Kraftiga nedgångar för vissa företag drar ner det ackumulerade resultatet.

Den negativa utvecklingen om sex månader indikerar att branschen går mot tuffa tider och prognosen för arbetsvolymen i maj nästa år är 2 procent lägre. Pessimismen kring det kommande halvåret är störst bland större maskinentreprenörsföretag. Projekten väntas skifta tyngdpunkt till att bostadsbyggandet och privata lokaler står för en större andel men en minskning av projekt från byggentreprenörer väntas fortsatt ha störst negativ påverkan på arbetsvolymen, enligt medlemsföretagen.

Orderstock

maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
123,8	128,4	142,5	139,1	138,5	125,8	132,6	127,6	126,2

Orderstockens volym minskar med knappt 4 procent jämfört med i maj i år och ligger något högre jämfört med samma månad ifjol. Det betyder att orderingången inte har tagit fart ännu, tvärtom mot medlemsföretagens förväntningar för sex månader sedan. Ett avvaktande läge präglar byggsektorn även om inflationen minskat och räntorna gått ned och investeringsläget är fortsatt dämpat. Det syns förvisso ett ökat orderinflöde inom bostäder, särskilt flerbostadshus, samt handelslokaler, hotell, offentliga lokaler och industri vilket indikerar att byggprojekten håller på att startas upp. Energiföretag är den beställargrupp som står för störst orderökning, enligt medlemsföretagen, medan byggföretag står för störst minskning. Läget för orderstocken är något motsägelsefullt, vilket kan bero på den osäkerhet kring konjunkurläget och framtiden som infinner sig, där investeringarna fortsatt dröjer trots ett förbättrat ekonomiskt läge. Vad som ligger till grund för den negativa utvecklingen i november är framför allt att nedgångarna för vissa företag varit större medan uppgångarna för andra varit mer måttliga.

Många medlemsföretag bedömer en sämre framförhållning än normalt just nu vilket också indikerar en osäkerhet bland beställarna till följd av konjunkurläget. Omkring 40 procent av företagen anger att den är sämre än normalt. I november förra året var angav 60 procent en sämre framförhållning än normalt medan i mätningen i maj var 36 procent en sämre framförhållning.

Maskinstock (värde i kronor)

maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
134,0	136,3	162,2	163,6	168,5	165,3	170,3	167,4	164,6

Maskinstockens utveckling beskriver det ekonomiska värdet på maskinparken idag jämfört med för ett halvår sedan, samt det bedömda värdet om ett halvår. Mätningen syftar till att följa hur medlemsföretagen hanterar maskinparken och vad som ligger till grund för beslut om investeringar eller avyttringar. Enligt mätningen ligger värdet i november 2 procent lägre än jämfört med för ett halvår sedan och därmed i nivå med 2023 års värde. Nedgången för värdet på maskinstocken kan till största del förklaras med att företagen behövt förändra sin maskinpark till följd av förändringar i uppdragen. Det anges som skäl av knappt vartannat företag, jämfört med 27 procent för sex månader sedan. Istället är nedskärningar i verksamheten en anledning som minskat i betydelse jämfört med mätningen i maj. Den senaste MEKO-mätningen visar att inköp av miljövänligare maskiner har fått stå tillbaka, till följd av kanske främst osäkerheten inom byggbranschen. MEKO-värdet för maskinstocken indikerar en stabil men ändå negativ utveckling fram till maj 2025. Om sex månader tror företag att värdet minskar framför allt på grund av fortsatta förändringar i uppdragen och på neddragningar i verksamheterna. Bland företagen som ser ett ökat värde tror 28 procent att de kommer att köpa in fler elektriska maskiner. En något mindre andel tror att maskinstockens värde kommer att öka till följd av tillväxt i verksamheten.

Faktureringsläge

maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
144,6	148,5	164,9	163,1	161,5	153,6	152,4	148,7	147,1

Faktureringsläget har fortsatt försämrats och minskade med drygt 2 procent i november, till ett lägre värde än förväntat. Den nedåtgående utvecklingen kring faktureringsläget har pågått sedan maj 2022. Under det kommande halvåret tror medlemsföretagen på en stabilisering kring det nuvarande volymen. På frågan om faktureringsläget är i nivå med vad som är normalt för säsongen svarar 50 procent att det är normalt, 25 procent något under normalt och 15 procent något över normalt. Samma fördelning av svar var det i årets maj-mätning, vilket indikerar att det väntas bli en fortsatt knapp nedgång under kommande sex månader.

Beläggningsgrad

maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
146,7	154,0	167,9	165,0	164,7	152,8	151,6	146,3	145,5

Beläggningsgraden har, på samma sätt som faktureringsläget, kraftigt minskat från höga nivåer tidigare år. Enligt medlemsföretagen kan det, efter det senaste halvårets nedgång, troligtvis ske en stabilisering för värdet. När det gäller om sex månader framåt förutspår betydligt färre en fortsatt minskad beläggningsgrad. 45 procent bedömer beläggningsgraden som normal för säsongen, medan 22 procent bedömer den som något under vad som är normalt, medan 15 procent att den är något över det normala. Den tydligaste skillnaden jämfört med maj-mätningen är att färre företag anser att beläggningsgraden är normal, medan spridningen är jämnt fördelad både på upp- och nedsidan. Den samlade bilden tyder på ett fortsatt osäkert och svåröversägbart läge.

Efterfrågan på tjänster

maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24	maj-25
174,2	178,3	215,7	214,2	214,7	198,2	206,5	200,1	199,1

Efterfrågan har sjunkit under det senaste halvåret och är tillbaka på ungefär samma nivå som i november 2023, men är betydligt högre än 2020–2021. Minskningen mellan maj–november var 3 procent. Särskilt upplevs det vara minskad efterfrågan för projekt inom gruva, deponi och drift/underhåll av infrastruktur, för att skifta till att företagen istället bedömer att det råder efterfrågeökning inom industrin, handelslokaler, återvinning/avfallshantering, hamnarbete, och i viss mån bostäder. Efterfrågan på projekt inom infrastruktur har nu minskat med 91 procent. Omsvängningen har troligtvis att göra med konjunkturläget och en påbörjad återhämtning inom byggsektorn. Inom industriprojekt finns särskilt stark efterfrågeökning.

Efterfrågan är den indikator som tidigast visar hur marknaden kommer att påverkas inom den närmsta framtiden. Det är fortsatt ett normalt efterfrågeläge, svarar cirka hälften av företagen, medan 36 procent bedömer att efterfrågan är lägre än normalt för säsongen. I november för ett år sedan var det en större andel som bedömde det som lägre. Fler bedömer en större efterfrågan än normalt, än för ett år sedan, så efterfrågan av tjänster är uppåtgående. Sammantaget indikerar det att en återhämtning påbörjats, men är avvaktande. Under de kommande sex månaderna tror företagen på en sidleds utveckling totalt, dock med stärkt efterfrågan inom många branscher. Vad som i stället dämpar värdet för efterfrågeparametern är andelen företag som tror på en kraftigt försämrad efterfrågan. Eftersom parametern bygger på procentuell utveckling så drar företagen ner den generella utvecklingen.

MEKO-parametrarna pekar neråt i november och väntas fortsätta peka nedåt, innan det troligtvis vänder. Den negativa utvecklingen inom byggindustrin med lågt byggande av bostäder och lokaler påverkar vissa företag kraftigt medan andra har kunnat ställa om till en ny situation. Under det senaste halvåret är det projekt inom infrastruktur, återvinning och industri med Trafikverket, energibolag och VA-bolag som beställare som haft störst positiv påverkan på orderläget. Beläggningsgrad och faktureringsläge har påverkats negativt av att några kraftigt drabbade företag har tyngt ner det ackumulerade resultatet. En annan påtaglig trend under det senaste halvåret är att införskaffandet av miljövänligare maskiner kraftigt minskat, men att företagen i stor utsträckning planerar att skaffa eldrivna maskiner framöver.

När det gäller alla parametrar visar de en viss stabilisering och läget är inte lika dystert som i november förra året. I stället väntas ekonomin ta fart under nästa år när räntor och sänkt inflation har satt sig och bygginvesteringarna kan komma igång till följd av en ökad ekonomisk aktivitet och fler investeringar.

När det gäller flerbostadshus tror företagen på en viss ökad efterfrågan särskilt när det gäller kommunala projekt. De problem som är mest påtagliga just nu enligt svaren från medlemsföretagen är beställarnas osäkerhet och att projekt skjuts framåt till följd av konjunkturläget.

- Särskilt mindre företag har kunnat dra nytta av nuläget
- Stabilare utvecklingsfas
- Tendenser till att återhämtningen inom byggsektorn närmar sig
- MEKO-värdet är högre än för ett år sedan

- En del företag upplever en särskilt kraftig nedgång
- Företagens arbetsvolym har minskat sett till förväntningarna för sex månader sedan
- Fortsatt många medlemsföretag upplever ett sämre orderläge än normalt för säsongen

EKONOMI

Inflationen sjunker trots geopolitiska utmaningar

Tillväxten i världsekonomin väntas landa på strax över 3 procent i år och det är också prognosen för 2025. Det betyder en klar inbromsning jämfört med de tillväxttal som gällde före pandemins utbrott, då global BNP-tillväxt låg kring 3,7 procent. Skillnaderna mellan ekonomierna är emellertid stora och riskerna är på nedåtsidan, inte minst för Europas del. USA, som de senaste åren har agerat draglok i kraft av sin dominans och den starka ekonomiska tillväxten, väntas nu bromsa in och därmed behöver andra ekonomier väga upp. Kinas tillväxt ser emellertid ut att tappa fart och här är det såväl den krisande fastighetssektorn och hushållens försiktiga konsumtion som är problem på hemmafronten. Med Trump i Vita huset 2025 väntas en expansiv ekonomisk politik, vilket kan driva upp inflationen såväl på hemmaplan som internationellt. Detta kan innebära att planerade räntesänkningar inte genomförs fullt ut. Trump avser också att driva en mer isolationistisk politik med handelshinder för såväl Kina som Europa. Prognosen för tillväxten i Euroområdet indikerar en modest tillväxt på strax över 0,5 procent 2024 för att sedan växla upp till 1,5 procent 2025. Tillväxten i USA väntas hamna på dryga 2,5 procent i år och växla ner till 1,7 procent 2025. Europas återhämtning från de senaste årens svaga tillväxt utmanas av geopolitisk osäkerhet och risken för handelstullar, vilket får stor inverkan på ländernas exportmöjligheter och också kan dämpa intresset för investeringar i regionen. Samtidigt är inflationen på snabb tillbakagång, vilket väntas få ECB att fortsätta med räntesänkningar, som i sin tur stimulerar hushållens konsumtion.

Svensk inflation ser ut att vara under kontroll. I oktober låg KPIF på 1,5 procent. Riksbanken har hittills genomfört fyra räntesänkningar från 4,0 till 2,75 procent och fler är planerade. Även om bilden av Sveriges ekonomi har ljusnat och de samlade prognoserna indikerar en försiktig tillväxt i år och en tilltagande ökningstakt från och med 2025, finns det ännu ytterst få direkta bevis på att ekonomin är på väg ur sitt bottenläge. Ser man till Konjunkturinstitutets senaste barometerindikator för oktober månad visar den generellt ett fortsatt dystrare läge än normalt. Byggföretagens konfidensindikator har dämpats ytterligare de senaste två månaderna och industrins stämningläge har också försvagats. Flertalet byggföretag ser dock ljusare på framtiden och särskilt gäller det inom sektorn husbyggnad. Ljusen i mörkret är detaljhandelns situation och hushållens stämningläge, som båda visar ett svagt positivt läge. Hushållens förväntningar på den egna ekonomin är relativt ljusa, vilket bottnar i fortsatta räntesänkningar och en ökad köpkraft 2025. Samtidigt är hushållen försiktiga när det gäller bostadsinvesteringar och kapitalvaruköp.

Ett genomsnitt av de senaste prognoserna tyder på att svensk BNP kan komma att växa med drygt 0,5 procent i år, vilket är en dystrare prognos än tidigare förväntningar i år. BNP-tillväxten väntas ta fart från och med nästa år och uppgå till lite drygt 2 procent 2025 och närmare 3 procent 2026. Det är hushållens konsumtion som ska agera draglok. Lägre ränteutgifter och expansiv finanspolitik väntas öka hushållens konsumtionsutrymme. Arbetslösheten ser ut att plana ut kring 8,5 procent nästa år och när den sedan börjar falla tillbaka 2026 beräknas konsumtionen få ytterligare skjuts. Förutsättningarna för bostadsinvesteringar väntas också ljusna i takt med att konjunkturen stärks. Eftersom de svenska hushållen är särskilt utsatta för räntans förändring, väntas fortsatta sänkningar få avgörande inverkan på tillväxten och Sveriges BNP-ökning blir därför sannolikt stark i ett nordiskt perspektiv.

Makroekonomiska nyckeltal	2023	P2024	P2025	P2026
BNP	-0,3	+0,6	+2,1	+2,9
Hushållens konsumtion	-2,3	0,0	+2,7	+3,3
Arbetslöshet	7,7	8,4	8,4	7,9
KPI, årsgenomsnitt	+8,5	+2,8	+0,2	+1,7
Bruttoinvesteringar ¹	-1,4	-2,2	+1,4	+4,9
– Byggnader och anläggningar ¹	-5,7	-5,5	+0,1	–
– Maskiner och inventarier ¹	+4,3	-2,9	-0,8	–
Styrränta i december	4,0	2,5	2,0	2,1

Uppdaterad 2024-11-21. Baserat på aktuella prognoser från relevanta prognosinstitut.
¹ Källa: Konjunkturinstitutet (KI) september 2024.

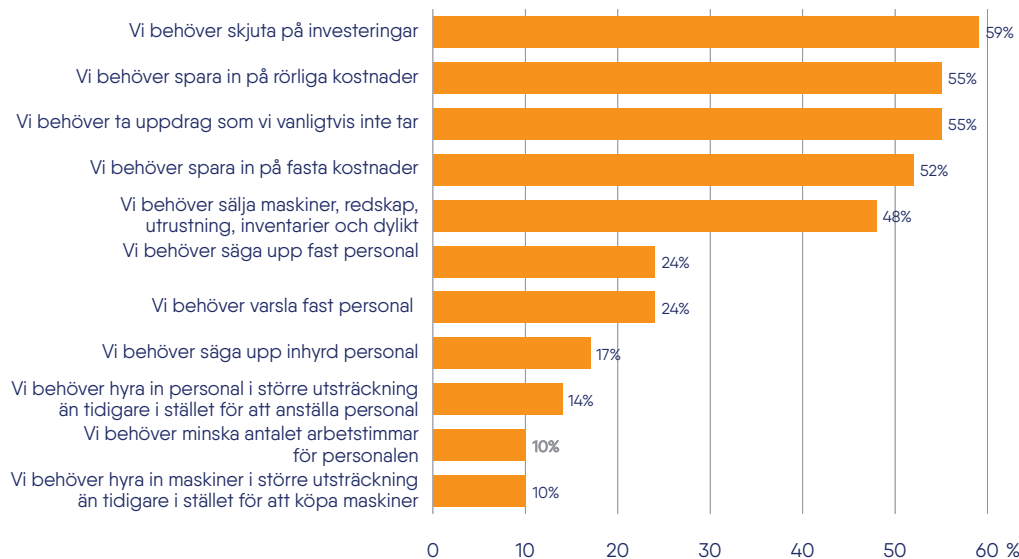
Branschens ekonomiska utmaningar

Att branschen fortsätter att utmanas av flera konjunkturrelaterade faktorer, märks när medlemsföretagen får komma till tals. Man kan dock se ett skifte i vad som är de mest besvärande faktorerna. I de senaste två mätningarna var det tydligt att räntekostnader och drivmedelspriser var de mest besvärande faktorerna. I den senaste mätningen är det i stället beställarnas osäkerhet och försiktighet, framskjutna projekt och svårigheter att ta ut kostnadsökningar på beställarna som är de faktorer som just nu upplevs som de största problemen på marknaden. 45 procent av de tillfrågade lyfter fram beställarnas försiktighet och en tredjedel har pekat på framskjutna projekt och svårigheter att ta ut kostnadsökningar. Höga drivmedelskostnader är fortsatt utmanande för 30 procent av de intervjuade. En allmänt svag konjunktur som dämpar efterfrågan generellt hos branschens kunder, anses också vara särskilt utmanande för verksamheten. Höga priser på material och reservdelar samt den senaste tidens höga räntekostnader innebär ekonomiska svårigheter mot bakgrund av att efterfrågan på entreprenadtjänster är lägre än vanligt. Samtidigt kan man notera att den inbromsade inflationen visar sig i enkätsvaren eftersom det är betydligt färre i denna undersökning jämfört med undersökningen för sex månader sedan som lyfter fram höga kostnader som den främsta svårigheten.

Liksom i de två senaste undersökningarna i december 2023 och juni i år är det även denna gång en fjärdedel av de tillfrågade medlemsföretagen som varit tvungna att göra förändringar i verksamheten. Den vanligaste åtgärden handlar om att spara in på rörliga kostnader. Knappt 30 procent nämner denna åtgärd. I stort sett lika vanligt är att sälja maskiner, ta uppdrag som man vanligtvis inte brukar ta samt att skjuta på investeringar. Att spara in på fasta kostnader är lite mer komplicerat än att minska sina rörliga kostnader, drygt 20 procent har gjort denna åtgärd. 2 av 10 har behövt säga upp fast personal, vilket glädjande nog är en mindre andel än vid förra undersökningen i juni då andelen var ca 25 procent. Nästan 30 procent planerar att göra förändringar i verksamheten under det kommande halvåret, vilket är en tydlig ökning jämfört med förra rapporten då andelen var 20 procent. De vanligaste åtgärderna som företagen planerar är att skjuta på investeringar, spara in på rörliga kostnader och ta uppdrag som man vanligtvis inte gör. Att sälja maskiner och dra in på fasta kostnader är även de relativt vanliga åtgärder. Att varsla eller säga upp fast eller inhyrd personal ligger däremot långt ner bland prioriteringarna.

Vilka förändringar planerar ni att göra det kommande halvåret?

Bas: 107

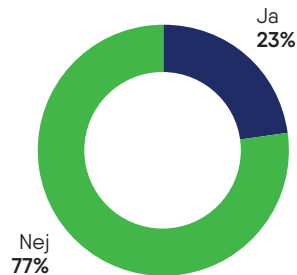
Hur långt fram i tiden sträcker sig pågående och planerade projekt?

	Totalt	0-4 anställda	5-9 anställda	10-24 anställda	25+ anställda
Mindre än 4 veckor	13%	15%	16%	7%	8%
4-6 veckor	10%	11%	13%	4%	8%
6-8 veckor	11%	7%	18%	18%	8%
2-3 månader	15%	18%	13%	16%	6%
3-4 månader	7%	5%	7%	11%	8%
4-6 månader	14%	14%	10%	18%	19%
6-8 månader	5%	5%	5%	4%	8%
8-10 månader	2%	2%	3%	0%	4%
10-12 månader	4%	3%	5%	7%	6%
1 år eller längre	13%	13%	8%	9%	21%
Annat/vet ej	6%	7%	2%	7%	8%

Baserat på 376 svar från medlemsföretag november 2024.

Om man analyserar de intervjuades pågående och planerade projekt ser man att planeringshorisonten är kortare än vid förra rapporten i juni, vilket troligen har en säsongsmässig förklaring. Om man jämför med resultaten i vintermätningen 2023 är dessvärre den samlade bilden att situationen inte verkar ha ljusnat. 36 procent av företagen har pågående och planerade projekt som sträcker sig mellan 1-3 månader, vilket är i nivå med undersökningen vid samma tidpunkt 2023. Andelen företag med en planeringshorisont som understiger 4 veckor har ökat med ett par procentenheter jämfört med undersökningen i juni och lika mycket om man ser till mätningen i november 2023. En något mindre andel har projekt som varar 1 år eller längre jämfört med den senaste enkäten och mätningen i november 2023.

Har du sett några tecken på din lokala marknad, som kan tyda på en förestående konjunkturvändning.

Bas: 378

Andelen som tycker sig ha sett tecken på en konjunkturvändning på den lokala marknaden är lika stor som i mätningen i juni. En tolkning av svaren är att det finns faktorer som bör betyda att konjunkturen är nära att vända upp, men att situationen här och nu är fortsatt ansträngd. Svaren speglar i mångt och mycket Konjunkturinstitutets Barometerindikator, som visar ett ansträngt nuläge, men där det finns förhoppningar om att situationen kommer att förbättras på ett års sikt. I centrum står den utplanade inflationen och Riksbankens pågående normalisering av styrräntan.

Tecken på en konjunkturvändning

Vi har fler offerter ute
 Fler telefonsamtal och mail
 Positivare tongångar hos kommunen
 Positivare tongångar hos andra lokala aktörer på marknaden
 Positivare tongångar hos byggentreprenörer
 Fler förfrågningar

VIKTIGT MED ROBUSTA MASKINENTREPRENÖRER NÄR SAMHÄLLET KRISAR

Maskinentreprenörerna har en central roll i att upprätthålla viktiga funktioner i samhället i händelse av kriser. Det kan handla om allt från extremväder till terror- och cyberattacker eller militära angrepp. Mycket av arbetet behöver ske proaktivt. Dels för att förbereda för klimatförändringarnas effekter dels att förstärka samhällsviktig infrastruktur. I ett robust samhälle är även tillgången på färskt vatten avgörande så också livsmedelsförsörjningen genom svenskt jordbruk. Att öka den inhemska tillgången till viktiga jordartsmetaller för den gröna omställningen tillhör också områden som ökar stabiliteten och minskar risken för avbrutna leveranskedjor i otrygga tider. Alla dessa områden kräver kompetens och närvaro av maskinentreprenadbranschen.

Det är dessutom viktigt att samhället är så pass robust att det är uthålligt såväl under pågående kriser som efteråt. De som praktiskt ska utföra arbetet måste också ha kraft att göra detta. Därför är det viktigt att maskinentreprenörerna står starka i en orolig och ekonomiskt utmanade tid så att man kan vara redo att bära upp samhället när nöden så kräver. Temat i årets vinterMEKO handlar om entreprenadbranschens roll i ett resilient samhälle och behovet av robusta medlemsföretag med uthållighet i svåra tider.

För att öka robustheten i samhället krävs många samordnade åtgärder. I flera av dessa kan maskinentreprenörer få en nyckelroll i det praktiska arbetet.

Klimatanpassning och konsekvenser

De senaste åren har vädret blivit mer nyckfullt och extremt, vilket en stor del av forskarvärlden hävdar är en effekt av människans påverkan av jordens klimat. Översvämningar till följd av, extrema skyfall, skogsbränder i spåren av torka samt kraftiga stormar är exempel på väderfenomen som redan drabbat Sverige de senaste åren och som väntas öka i omfattning framöver. Det finns troligen en växande medvetenhet hos branschens medlemsföretag om en ökad sannolikhet

för att man kan komma att behöva rycka in vid kriser, men det är upp till kommunerna att samordna och handla upp entreprenörer för detta. Det finns medlemsföretag som de senaste åren varit inblandade i röjningsarbete och har fått viktiga erfarenheter av detta, vilka kan vara värdefulla att ta vara på. Till detta behöver samhället förstärkas i förväg och det kan bland annat innebära restaurering av våtmarker, förstärkning av områden med rasrisk, skyddsvallar mot översvämning m.m.

Underhållsskuld

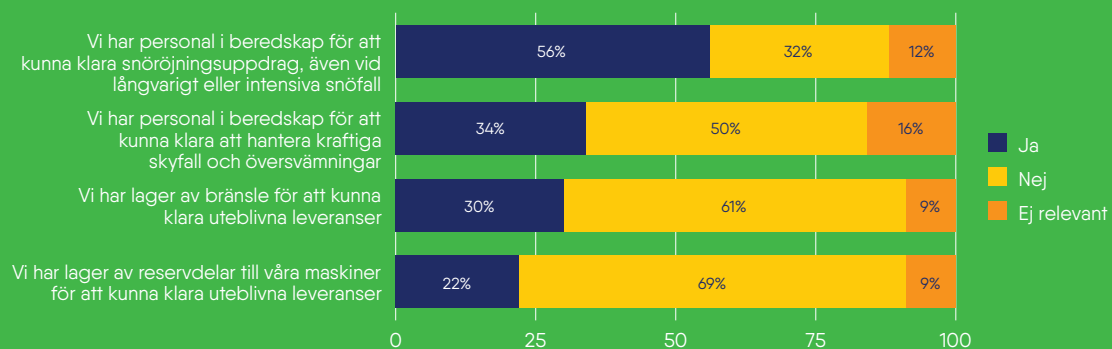
För maskinentreprenörernas vidkommande är det särskilt intressant att peka ut behovet av att förnya VA-investeringar samt det löpande underhållet av vägar och järnvägar. Enligt Svenskt Vatten växer underhållsskulden i VA-infrastrukturen med ca 10 mdr kronor per år till följd

av att man kontinuerligt inte når upp de egentliga investeringsbehoven. Att vi tar hand om och underhåller våra vägar och järnvägar är avgörande för funktionen i transportsystemet och i sin tur också svenska företags konkurrenskraft. Dåligt underhållna vägar och järnvägar leder exempelvis till förseningar, olyckor och försvårar möjligheten att köra med stora vikter. I samband med att vi blev medlemmar i NATO hamnade underhållsskulden

ännu mer i fokus eftersom infrastrukturen är en bärande del i totalförsvaret. Det gäller att ha ett väl fungerande väg- och järnvägsnät som kan hantera truppflyttningar, militär mobilitet och understödjande transporter genom Sverige och vidare till NATOS östliga gräns. Transportföretagens årliga analys har konstaterat att ca 11 procent av det statliga vägnätet inte lever upp till NATOS krav.

Klimat- och samhällsberedskap

Medlemsföretagen har fått svara på vilken beredskap man har utifrån ett antal fasta alternativ.

Det är tydligt att det är vanligast att ha personal i beredskap i händelse av långvarigt och intensivt snöfall. Drygt 55 procent av de intervjuade har den typen av beredskap. En tredjedel av de tillfrågade har personal i beredskap som skulle kunna hantera skyfall och översvämningar. När det handlar om att hålla ett eget lager av bränsle eller reservdelar i händelse av leveransproblem, är det relativt få som har ett reservdelslager medan knappt 30 procent har ett bränslelager. Att hålla lager av bränsle och reservdelar innebär vissa utmaningar. Det finns regler kring hur man ska förvara diesel och det är också något som är stöldbegärligt, vilket har visat sig i de återkommande stöld- och brottsrapporterna som ME presenterat.

Ett lager av service- och reservdelar har sina fördelar. Samtidigt innebär det en betydande kostnadspost för företaget och det kan också finnas risk att materialet inte kommer till användning innan maskinen byts ut. I takt med att många maskiner blir allt mer digitaliserade och tekniskt avancerade kan det bli svårare att själv

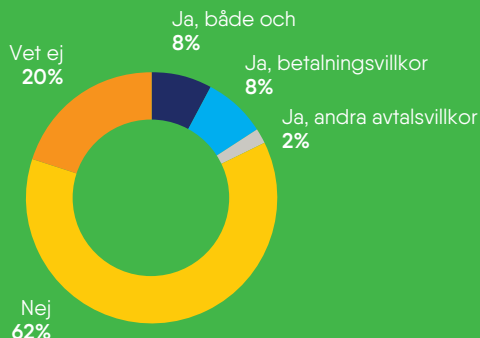
utföra reparationer och service. Det kan också innebära en risk att garantin inte gäller om maskinen inte servas av auktoriserad verkstad. Är detta också en generationsfråga? Är yngre generationer lika intresserade och villiga att meka med maskinerna själva?

Ekonomisk beredskap

Det är inte bara klimatet och en orolig omvärld som utmanar maskinentreprenörernas beredskap. Det tuffa konjunkturläget och de senaste årens krympande bygginvesteringar sätter medlemsföretagens ekonomiska uthållighet på prov. 2 av 10 av de intervjuade medlemsföretagen har under den pågående lågkonjunkturen känt av att beställare förändrat betalnings- eller andra avtalsvillkor. I sig är det inte en stor andel, men omräknat till samtliga medlemsföretag skulle det kunna beröra i storleksordningen 750 företag och för det enskilda företaget kan det innebära stora ekonomiska och andra utmaningar om beställaren försöker dra fördelar av att ändra ingångna avtal.

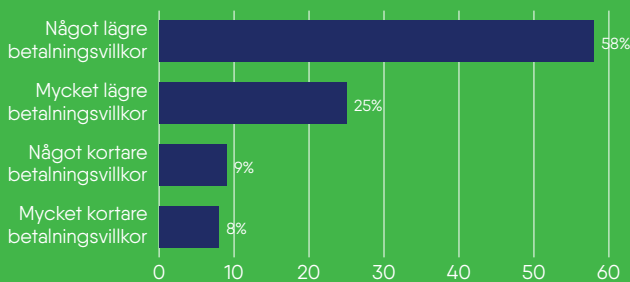
Har du under det senaste två årens lågkonjunktur märkt av att beställare förändrar sina betalningsvillkor eller andra avtalsvillkor?

Bas: 321

I de fall man varit med om att beställarna förändrat betalningsvillkoren handlar det främst om att kunden har förlängt betalningstiden. Nära 85 procent har noterat sådana förändringar.

Vilka förändringar handlar det om gällande betalningsvillkor?

Bas: 64

Några nämner också att andra villkor har förändrats och då har det handlat om högre och tuffare krav generellt.

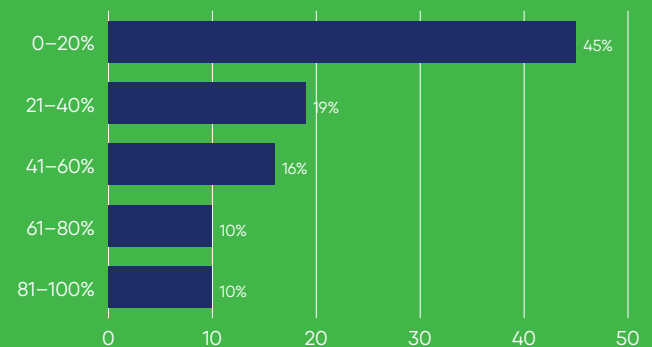
Flexibilitet

Att kunna stå på flera ben i en verksamhet gör företaget mindre sårbart i en konjunktursvacka. Många gånger är det enskilda marknader som drabbas extra hårt och på byggmarknaden följer delmarknaderna något olika konjunkturcykler. Under den senaste tiden har bostadsbyggandet drabbats oerhört kraftigt, men samtidigt har anläggningsmarknaden och underhållssektorn påverkats i mycket lägre grad av stigande räntor och ökade materialpriser.

Det innebär också en risk om en stor del av omsättningen är beroende av ett fåtal kunder om någon av dessa går i konkurs, byter leverantör eller flyttar från regionen. Maskinentreprenörerna har kompetens att jobba i många typer av uppdrag, men ibland är man trots allt specialiserad utifrån erfarenhet och maskinpark. En omställning kan ta tid och vara ekonomiskt utmanande.

Med tanke på en förändrad efterfrågan, hur stor del av er verksamhet bedömer du att ni ganska enkelt skulle kunna skifta till andra sektorer, med hänsyn till den arbetskraft och den maskinpark ni har?

Bas: 268

Utifrån ett antal fasta alternativ har de intervjuade företagen fått bedöma hur stor del av verksamheten som man utan större svårighet skulle kunna skifta mot andra sektorer. Nära hälften av de tillfrågade menar att man ganska enkelt kan ställa om 20 procent av verksamheten med hänsyn till kompetens och maskinpark.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTSIKTER PÅ BYGG- OCH ANLÄGGNINGSMARKNADEN

Bostäder

Antalet påbörjade nya bostäder har ökat med 5 procent under kvartal 1-3, jämfört med samma period förra året. Ca 21 500 lägenheter i småhus och flerbostadshus har påbörjats, varav 17 500 är lägenheter i flerbostadshus. Byggandet av flerbostadshus ökade med 12 procent under kvartal 1-3 medan byggandet av småhus minskade med 18 procent. Detta trots att antalet nya småhus nästan halverats under 2023 och att bostadsbyggandet generellt nådde en bottennivå under förra året. Förväntningarna om att bostadsbyggandet skulle återhämta sig i år har ännu inte riktigt förverkligats även om det förvisso är en uppgång för flerbostadshusbyggandet, som främst är hyresbostäder. Särskilt är det en svag investeringsvilja och återhållsamma hushåll till följd av de senaste årens ränte- och inflationsutveckling som ligger till grund för det. Kostnadsutvecklingen har påverkat både hushållens ekonomi och kostnaderna för att bygga. Även ett minskat barnafödande och en lägre invandring har öppnat upp en diskussion kring hur många bostäder som faktiskt behövs. I år släppte SCB ett nytt underlag för den förväntade befolkningsutvecklingen som visade en lägre befolkningsökning framöver. Samtidigt har färdigställandet av nya bostäder legat på en hög nivå till följd av de senaste årens höga byggtakt. Dessa parametrar tillsammans anses ligga till grund för det senaste årets utveckling. Flera byggföretag har också tvingats gå i konkurs under året på grund av låg efterfrågan och ett högt kostnadsläge.

Under tredje kvartalet har utvecklingen med fler nybyggda flerbostadshus avtagit och trenden kan komma att fortsätta under fjärde kvartalet om osäkerheten på bostadsmarknaden kvarstår. Om byggandet blir kvar på låga nivåer i år, så ökar dock sannolikheten för att vi i stället får se en tydlig rekyl med ett ökat bostadsbyggande nästa år. Det är betydligt fler husbyggnadsföretag än normalt som tror att byggmarknaden kommer att förbättras på ett års sikt, enligt KI:s konjunkturbarometer. Navet Analytics spår att investeringarna i nya fler-

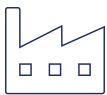
bostadshus kommer att vara oförändrade (0 procent) i år för att sedan öka med 15 procent under 2025. Investeringarna i småhus väntas sjunka med 20 procent i år innan de förväntas stiga med 15 procent under 2025.

Lokaler

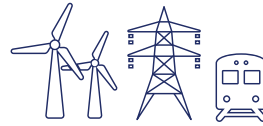
Privata lokaler: Investeringarna i privata lokaler ökade med 1 procent under kvartal 1-3 jämfört med samma period förra året. Byggnadsinvesteringarna i nya kontorslokaler har stigit med 22 procent och i detaljhandelslokaler med 28 procent, men det är bygginvesteringarna i hotell och nöjeslokaler, som minskar med 60 procent, som håller nere totalsiffran för privata lokaler. Särskilt ombyggnad, som ökat med 44 procent, driver på ökade investeringar inom byggandet av privata lokaler medan nybyggnadsinvesteringarna backar. Inom kontorssegmentet dämpas investeringsviljan framför allt av höga kostnader, lägre lönsamhet och personaluppsägningar, som är påverkad av bland annat räntor och hushållens minskade konsumtion i lågkonjunkturen. Det är just nu många vakanser på kontorsmarknaden till följd av bland annat de senaste årens höga byggtakt. Samtidigt är omsättningen relativt hög, vilket innebär att företagen flyttar för att kunna anpassa sina kontorslokaler och sänka sina hyreskostnader i svåra ekonomiska tider. En effekt av lågkonjunkturen och att företag behöver hålla nere sina kostnader är också att det sker fler ombyggnationer av befintliga kontor till modernare lokaler. Inom detaljhandeln dämpas företagets lönsamhet för tillfället av låg konsumtion bland hushållen. Enligt Svensk Handels barometer så ökar optimismen kring framtiden till följd av att räntor sänkts och inflationen är låg. Investeringarna i hotell och nöjeslokaler har gått ned kraftigt hittills i år, trots att turismen nått tillbaka till normala nivåer sedan pandemin. Navet Analytics beräknar att husbyggnadsinvesteringarna i privata lokaler ökar med 7 procent i år och att investeringarna minskar med 2 procent under 2025.

Offentliga lokaler: Inom byggandet av offentliga lokaler är det en nedgång med 6 procent under kvartal 1-3, jämfört med samma period förra året. Även i denna delsektor har ombyggnation ökat jämfört med förra året, medan nybyggnadsinvesteringarna minskat. Hos kommunerna och regionerna väntas de ekonomiska resultaten under 2024 bli rekordsvaga, uppger SKR i höstens ekonomirapport. Kommunernas sammanlagda resultat väntas bli -8 miljarder och för regionerna väntas underskottet bli -12 miljarder. Däremot syns en ljusning för den offentliga ekonomin redan 2025 till följd av ett bättre konjunkturläge, men det finansiella sparandet förblir fortsatt negativt. De investeringar som kommunerna främst har behov av är inom infrastruktur och VA, medan de stora investeringarna för regionerna är inom sjukvården. Samtidigt behövs investeringarna flyttas om från förskolor och skolor till ett ökat fokus på äldreomsorg, eftersom befolkningsprognoserna pekar mot färre barn och unga och fler äldre i befolkningen. Navet Analytics prognos är att bygginvesteringarna i offentliga lokaler ökar med 5 procent i år följt av 2 procent 2025.

Industri

Industrin har i nuvarande lågkonjunktur ändå haft en relativt positiv utveckling med hög efterfrågan från utlandet, nya industrisatsningar som är kopplat till försvar och grön omställning och att företagen generellt ställer om mot mer hållbara produktionsfaciliteter. KI:s konfidensindikator för tillverkningsindustrin har pendlat runt 100 under de senaste två åren vilket indikerar ett normalläge, samtidigt som lågkonjunkturen har haft en klart mer negativ påverkan på till exempel tjänstesektorn. Industrins kapacitetsutnyttjande har varit på en stabil nivå, men under det senaste halvåret avtagit. Orderstocken har också försämrats de senaste månaderna, inte minst exportorderstocken, enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Samtidigt återstår det att se hur problemen för Northvolt påverkar industrisatsningarna i norra Sverige generellt. Efter en positiv utveckling hittills i år för lokaler inom industrin så finns det flera indikatorer som pekar mot en försämrad byggtakt framöver. Navet Analytics prognos är att byggandet av industrilokaler ökar med 5 procent i år, vilket betyder att tidigare prognos ligger kvar. Under 2025 förväntas byggandet av industrilokaler gå upp med 3 procent enligt prognosen.

Anläggningar

Enligt Byggföretagen och SCB:s Nationalräkenskaper uppgick de totala anläggningsinvesteringarna till ca 143 miljarder under helåret 2023. Investeringarna fördelade sig relativt jämt mellan privata och offentliga anläggningar, med en liten övervikt för den privata sektorn. Under första halvåret i år ökade anläggningsinvesteringarna på bred front. Totalt beräknas investeringarna ha vuxit med 8 procent jämfört med samma period 2023. Även om det var en uppgång för såväl privata som offentliga investeringar, var det främst de privata som drev den positiva utvecklingen. När det gäller de privata investeringarna var det i första hand investeringar inom energi, transport och VA som var motorn i tillväxten. Just energiinvesteringarna utvecklades starkt och beräknas ha vuxit med drygt 30 procent. Utvecklingen inom telekommunikation fortsätter däremot att vara negativ. Förra året minskade investeringarna med nära 10 procent och under årets första sex månader uppgick nedgången till 25 procent. De offentliga anläggningsinvesteringarna beräknas ha ökat med marginella 1 procent under första halvåret i år. Väginvesteringarna utvecklades i sidled, medan övriga investeringar (där järnväg dominerar) gick upp med 3 procent. Bedömningen är att anläggningsinvesteringarna växer med 5 procent i år och lika mycket 2025 för att sedan plana ut kring 3 procent 2026. Det finns flera positiva faktorer att ta fasta på i framtidsbedömningen. En är SKR:s bedömning av kommunernas ekonomi. I år väntas ett svagt positivt resultat. Från 2025 och framåt spås däremot mycket goda resultat, vilket kan betyda att behövliga investeringar inom VA kan komma att påbörjas. Troligen har en hel del projekt de senaste åren skjutits fram till följd av höga materialpriser och stigande räntor. En annan faktor är utsikterna för den dominerande sektorn energiinvesteringar. Svenska kraftnäts investeringsplan indikerar att investeringarna kommer att öka med 170 procent till 2027 jämfört med dagens nivå. Positivt är även vändningen i den svenska konjunkturen som kan gynna telekommunikation samt transport och kommunikation. Regeringens höstbudget indikerar en positiv utveckling inom transportsektorn såväl på kort sikt som i den föreslagna ramen för perioden 2026-2037.

Påbörjade bygginvesteringar 2022-kv 1-3 2024, prognos 2024-2026, Mkr, 2023 års priser

Sektor	2022	2023	Kv 1-3, 2024	P2024	P2025	P2026
Småhus*	32 430	14 852	9 469	-20%	+15%	+10%
Flerbostadshus*	75 813	34 709	27 667	0%	+15%	+15%
Industri, lager**	35 954	36 539	29 631	+5%	+3%	0%
Privata lokaler**	40 859	30 509	26 631	+7%	-2%	0%
Offentliga lokaler**	87 047	77 564	64 513	+5	+2%	+4%
Totalt	301 884	222 173	178 911	+2%	+4%	+5%

*Nybyggnad

**Ny-, till- och ombyggnad

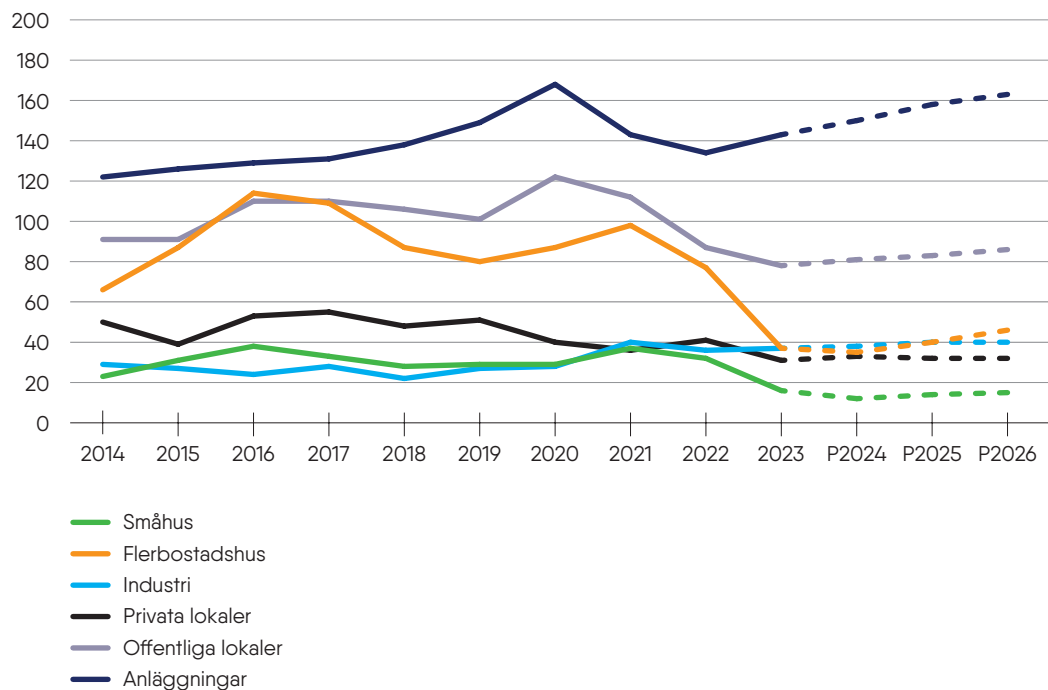
Källa: Byggfakta, Navet Analytics

Anläggningsinvesteringar 2021-2023, prognos 2024-2026, procent Mdr, 2023 års priser

Sektor	2021	2022	2023	P2024	P2025	P2026
Privat	65,9	64,5	72,7	+8%	+7%	0%
Offentligt	76,8	69,5	70,4	+1%	+3%	+7%
Totalt	142,7	134,1	143,1	+5%	+5%	+3%

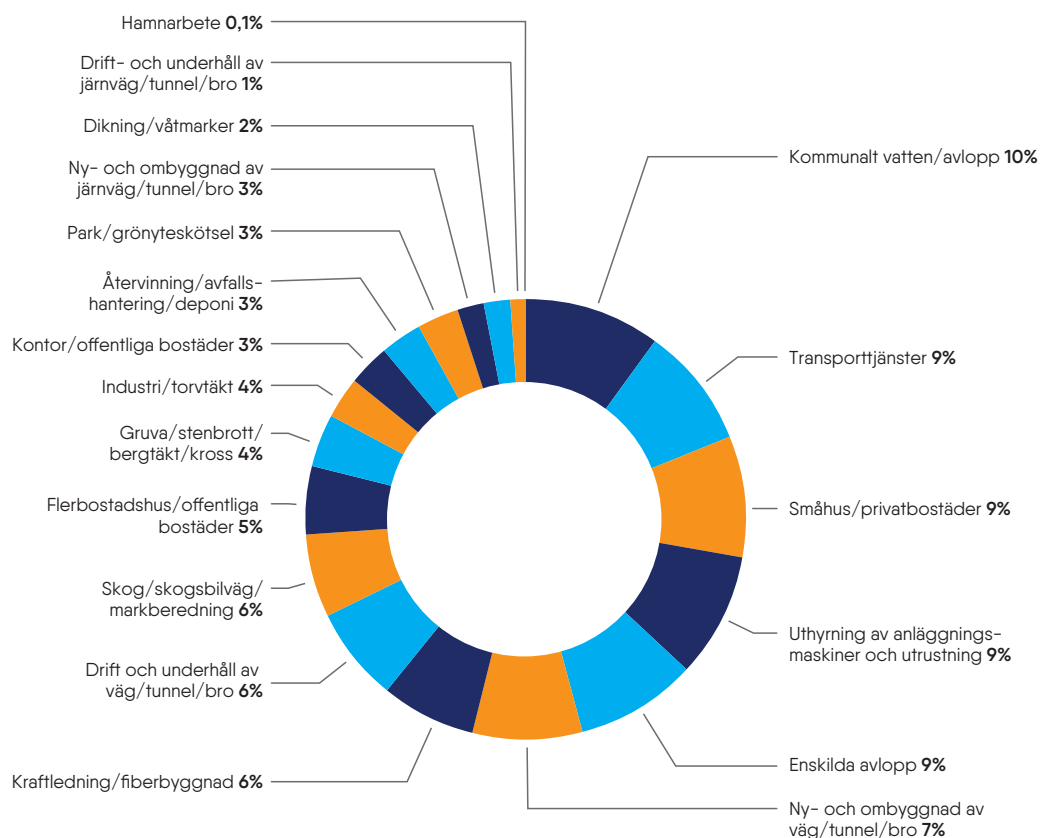
Källa: SCB, Byggföretagen, Navet Analytics

Bygginvesteringar per sektor 2014-2023, prognos 2024-2026 Mdr, 2023 års priser

Källa: Navet Analytics, SCB, Byggfakta, Byggföretagen

MEDLEMSFÖRETAGENS VERKSAMHETS- INRIKTNING

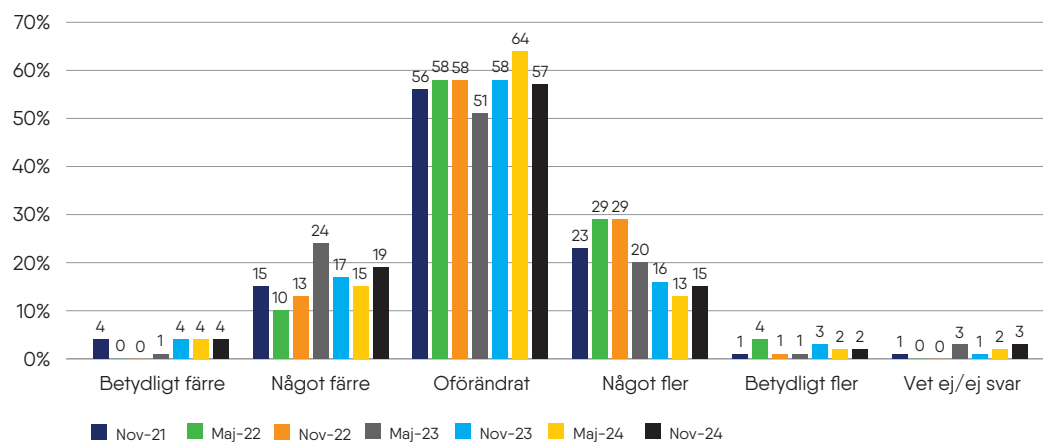
Antal svarande: 332 st

Diagrammet visar inom vilka sektorer som medlemsföretagen agerar i nuläget. De intervjuade har fått välja bland ett antal fasta kategorier och välja ut tre av dessa där man i huvudsak har arbetat inom under det senaste halvåret. Resultatet visar en ganska jämn fördelning mellan sektorerna.

REKRYTERING

Rekryteringssituationen i dagsläget är i stort sett identisk med läget för ett år sedan. Något fler företag minskar antalet anställda (23 procent) än ökar antalet anställda (17 procent). Drygt hälften av företagen, 57 procent, har en oförändrad personalstyrka jämfört med förra året. Personalförändringar har skett inom alla yrkeskategorier, men är störst inom de dominerande kategorierna maskinförare och anläggare.

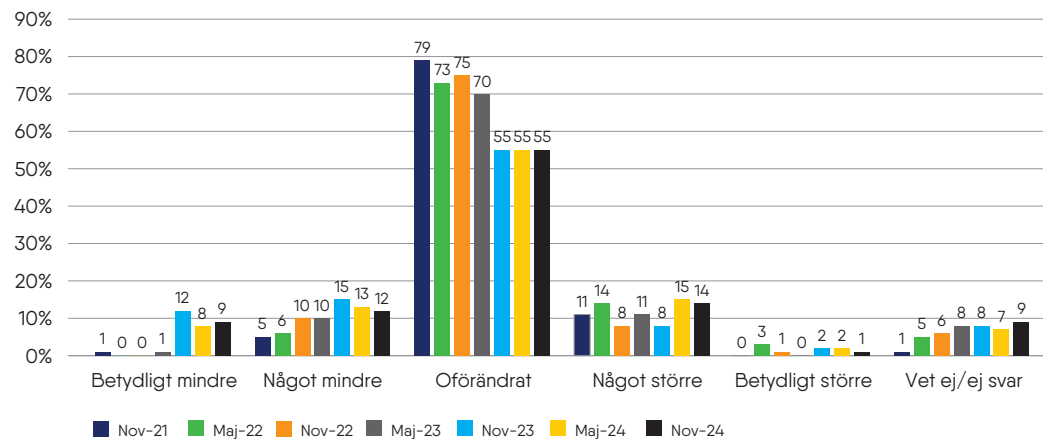
Är ni fler eller färre anställda nu jämfört med samma tidpunkt förra året?

Procent
Bas: 80 t.o.m maj-23. 360 nov-24

Företagens behov av inhyrd personal har minskat något jämfört med förra året. Ca 21 procent av företagen anger att de idag har ett lägre behov av inhyrd personal än för ett år sedan. 15 procent av företagen säger att deras behov har ökat. Utvecklingen jämfört med för ett år sedan är dock positiv, då hade företagen i ännu större utsträckning ett minskande behov av inhyrd arbetskraft.

Hur ser behovet av inhyrd arbetskraft ut idag jämfört med samma tidpunkt förra året?

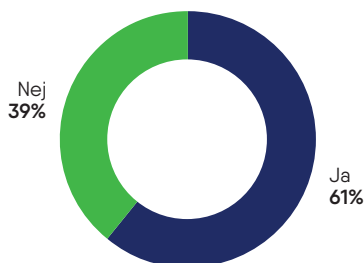
Procent
Bas: 80 t.o.m maj-23. 360 nov-24

SNÖRÖJNING

Vintertid utgör snöröjning en viktig del av ME:s medlemsföretags verksamhet. Men förutsättningarna är utmanande: företagen får endast ersättning för en del av de kostnader som uppstår när personal och maskiner står i beredskap.

Drygt 6 av 10 av företagen anger att de tar snöröjningsuppdrag, vilket är jämförbart med tidigare år. Andelen företag som tar snöröjningsuppdrag är jämförbar i ME:s fyra regioner.

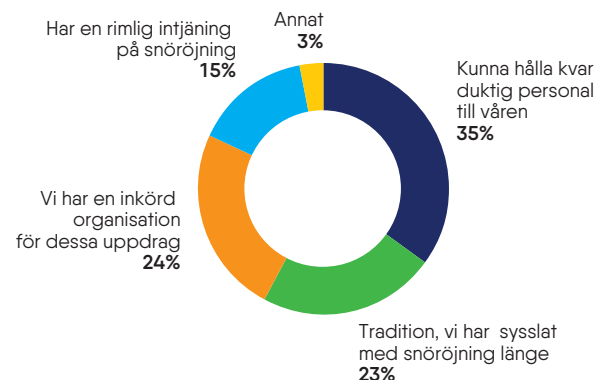
Tar du snöröjningsuppdrag?

Bas: 355

Anledningarna till att företagen väljer att ta den här typen av uppdrag är flera. Dels kan de hålla kvar duktig personal till våren (35 procent), dels har de redan en inkörd organisation för uppdragen (24 procent) och dels har man en tradition av att arbeta med snöröjning (23 procent). Det är dock endast 15 procent som anger att de tar snöröjningsuppdrag för att det ger en rimlig intjäning, jämfört med 21 procent i senaste mätningen 2022. Detta tyder på att lönsamheten i snöröjningsuppdragen kan ha sjunkit.

Vad är huvudskälet till att du tar snöröjningsuppdrag?

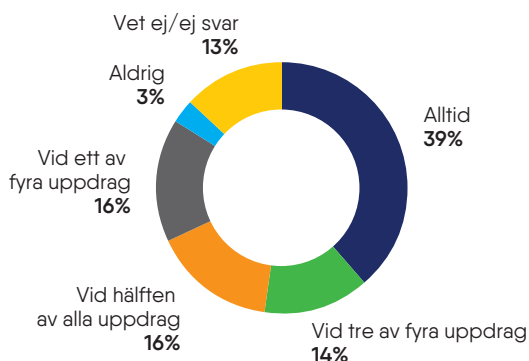

Bas: 217

Förutsättningen för att företagen ska kunna utföra snöröjning, är att både personal och maskiner finns i beredskap vid behov. Det innebär en betydande kostnad för företagen och därför är det grundläggande att företagen får ersättning för att de står i beredskap. 38 procent av företagen angav att de alltid får ersättning för att vara i beredskap och 14 procent anger att de får ersättning vid tre av fyra uppdrag. Ca 35 procent anger att de endast får ersättning i hälften eller färre av uppdragen. Jämfört med förra mätningen 2022, har andelen företag som endast får ersättning ibland minskat betydande, vilket är en positiv utveckling. I dagsläget får betydligt fler företag alltid betalt för beredskapen (från 11 procent till 38 procent) och andelen företag som aldrig får ersättning har sjunkit kraftigt (från 28 procent till 3 procent). Det är dock fortsatt ett problem att en betydande andel av företagen inte får täckning för sina kostnader.

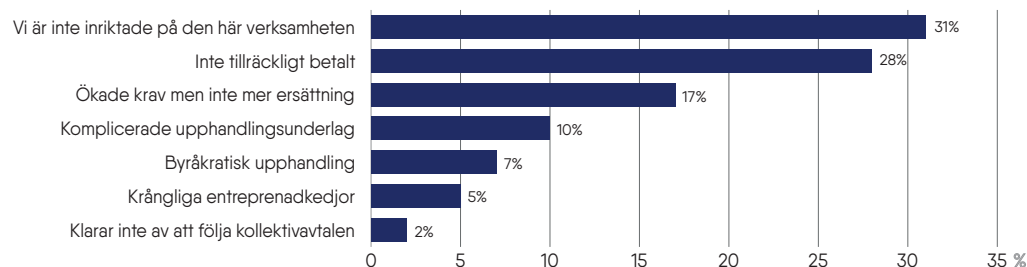
I hur stor andel av snöröjningsuppdragen får ni ersättning för att personal och maskiner är i beredskap?

Bas:218

De företag som idag väljer att inte ta snöröjningsuppdrag motiverar detta med flera olika aspekter. Flest nämner att de inte är inriktade på den verksamheten (31 procent) samt att det inte är tillräckligt betalt (28 procent). 17 procent nämner att kraven har ökat, men inte ersättningen. Komplicerade upphandlingsunderlag, byråkrati och komplicerade entreprenadkedjor står dessutom som ett hinder.

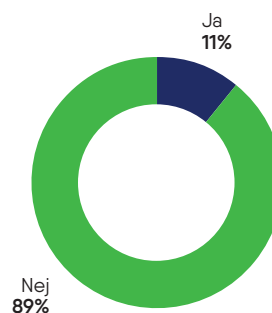
Varför tar du inte dessa uppdrag?

Bas: 221

Av de företag som idag inte tar snöröjningsuppdrag, anger endast 11 procent att de kommer att överväga att lämna anbud på snöröjningsuppdrag framöver. Företagen anger att det bygger på att de får en bättre ersättning, har tillgång till personal samt att man väljer att bredda sin verksamhet. De som inte överväger att lämna anbud anger samma anledningar som för varför de inte tar den här typen av uppdrag idag – man har inte rätt maskinpark, inte tillräckligt betalt samt svårt att få personal som vill ha jour.

Kommer ni överväga att lämna anbud på snöröjningsuppdrag framöver? (Endast de som svarade nej på fråga 24)

Bas 136

TRE RÖSTER OM ROBUSTHET I SAMHÄLLET OCH HOS BRANSCHENS FÖRETAG

Här delar tre företag med sig av sina tankar kring maskinentreprenörernas roll i att hålla samhället robust och förberett i händelse av kriser. De intervjuade ger också tips på hur företagen jobbar med sin egen robusthet för att klara ekonomiskt utmanande tider.

Kenth Möller

VD, Kenth Möller's Entreprenad AB

Har du märkt om kunder och leverantörer fått en mer ansträngd ekonomisk situation de senaste åren?

Ja vi har märkt att en del större uppdragsgivare skjuter på betalningar och försöker undvika att betala för utgifter som vi entreprenörer får i samband med uppstarten av projekt. Då är vi entreprenörer ganska framtungna och det belastar ekonomin lite extra. Det tar lite tid att komma ikapp om man inte gjort upp något från

början av uppdraget. En annan effekt av en lågkonjunktur är att kunder i större omfattning vill förhandla i ingångna avtal. Ibland är det en följd effekt av att beställare längst ut i kedjan, som tex fastighetsägare, skjuter på sina betalningar och då fortplantar sig de problemen i hela projektet. Det är såklart ett problem för branschen eftersom en markentreprenör ligger ute med mycket pengar för material, särskilt i stora projekt.

Det förekommer också bland kommuner och upphandlare i samband med snöröjning, där man försöker komma undan de utgifter vi har som entreprenör när det gäller jourverksamhet. Beställaren vill gärna ha en trygg och säker leverans, samtidigt som man efterlyser seriösa aktörer, men samtidigt är man inte beredd att betala vad det kostar. Lite dubbelmoral kan man tycka. Ett sådant beteende från beställaren bäddar bara för en osund bransch. Det borde vara en självklarhet för offentliga beställare att vara bättre pålästa och att inte ifrågasätta de utgifter vi har i samband med kollektivavtalen.

Hur ser du till att du har en robust verksamhet i svåra tider?

Jag säger i princip aldrig nej till ett uppdrag om jag kan lösa det till rimliga kostnader. Jag har ett stort nätverk med naturlig bredd och kan därför nästan alltid hitta en lösning. Att ha rätt och välutbildad personal, som är väl insatta i de projekt du har och som framför allt vill arbeta åt samma håll som du själv för att säkra leveranser och kvalitet. Vi är kända hos de flesta och

är representerade hos flertalet stora markbolag. Jag tycker om att leverera till alla markentreprenörer. De mindre kan man växa tillsammans med och nå gemensamma framgångar. Det känns tryggt att arbeta med mindre företag, de hittar alltid jobb och då kan vi leverera våra tjänster till den. Om vi hjälper dem att få deras verksamhet att växa så blir vi första alternativet i framtiden. Det är viktigt att vårda sina kontakter. Var lika ödmjuk mot dina leverantörer som du är mot dina kunder. Det underlättar både när det gäller kundernas betalningsvilja och materialförsörjningen från leverantörerna. Vårda ditt varumärke och se till att kunderna pratar gott om dig. Jag tycker att det är viktigt att vara ärlig mot sina affärskontakter. Har man svårt att betala, så är det bättre att berätta detta i stället för att inte låtsas om någonting. Då har man möjlighet att hitta en gemensam lösning i stället för att det blir irritation, onödiga räntefakturor och ovänskap. Var öppen med om du har det kämpigt ibland så kan vi i branschen hjälpas åt i stället. Jag tycker att hela affärsverksamheten ska präglas av öppenhet och ärlighet. Se till att ha säkra leveranser, utför ett bra arbete, följ upp affären, prata med kunder och skapa personliga kontakter, som inte bara sker digitalt. Många av mina kunder och leverantörer har blivit goda vänner till mig.

Är du förberedd för uteblivna materielleveranser?

Att ha ett lager med servicedelar är ganska dyrt och många gånger hinner man byta ut maskinerna så att delarna blir oanvändbara om de inte fungerar till de

nya maskinerna. I stället ser vi till att ha bra serviceavtal med våra leverantörer. Vi försöker också se till att ha lite större lager av bränsle, men det är inte alltid lätt att ställa upp en tank av drivmedel på några kubik överallt med hänsyn till säkerhetsregler och miljö.

Märker du någon ökad aktivitet när det gäller att rusta Sverige för klimateffekter?

Det pratas en del om det och jag tror att branschen framöver kommer att jobba mer proaktivt för att hantera klimatförändringar och kriser i dess spår. Samtidigt kostar det en del och det gäller att både kommunen och markägare blir övertygade om att det är viktigt att förbereda sig och att ett sådant arbete har ett pris. Jag har märkt att det byggs en del fördröjningsmagasin och att det förbereds för högre vattennivåer och dammar för säkra grundvattennivåerna, men annars har jag inte märkt av någon ökad aktivitet för att förbereda för mer extremt klimat. Äldre generationer, som gjorde lumpen och repövningar har nog en lite annan syn på det här med att förbereda sig för kriser. Vi kan också lära en del av militärens tankesätt, som vi kan ha nytta av i vår bransch. Det gäller att tänka framåt, ha krisplaner, sköta löpande service och förebygga de negativa effekterna av oväntade händelser. Tyvärr tänker många kunder kortsiktigt och vill inte betala här och nu för att skapa bättre förutsättningar i framtiden och på längre sikt ökar det bara samhällskostnaderna.

Louise Persson

VD, LIP AB, Åsbro

Har ni blivit påverkade av de senaste årens tuffare ekonomiska tider?

Under denna konjunkturedgång har vi märkt en tydlig ökning av att beställare skjuter på betalningar eller försöker förhandla om villkor i ingångna avtal. Effekterna har varit mycket tydligare jämfört med tex krisåren runt 2009. Vi har också hört detta från flera kollegor i branschen. Vi märker att beställare försöker krångla sig ur kostnader och bestrida fakturor. Det händer också att beställare meddelar att man har betalnings-svårigheter, men ofta sker inte detta förrän efter att fakturor redan förfallit till betalning. Problemen märks främst i husbyggnadsprojekt, såväl alla typer av bostadshus som andra typer av byggnader. Orsaker är den kostnadsökning som skett efter pandemin. Beställare har inte kunnat ta höjd för ökade räntor eller stigande materialpriser. Generellt är det lättare för aktörer i kedjan att slå neråt mot underleverantörer och utförare i stället för att försöka utöka budgeten.

Hur kan man rusta sitt företag för tuffare tider?

Jag tror inte någon var förberedd vare sig på pandemin eller dess efterverkningar, inte heller att ett fullskaligt krig skulle starta i vår närhet. Det är de händelserna som ställt till det och som påverkar vår bransch. Mina råd är att inte vara för hårt belånad, då har man ingen chans om räntorna drar i väg. Det är höga ränteutgifter och avskrivningar för maskiner som är tunga poster i en verksamhetsekonomi och som kan

leda till att företag går i konkurs. Ett annat råd är att underhålla maskinerna löpande. Har du väl underhållna maskiner kan man köra dem hela året och då har du en beläggningsgrad på 10,5 månader per år. Gör en intäktsbudget för varje maskin du köper.

Hur tänker ni kring ert företags robusthet och flexibilitet?

Hos oss på LIP har vi alltid arbetat efter en långsiktig strategi ända från starten, då vi började med två personer i firman. Vi har alltid strävat efter att vara så ekonomiskt starka och oberoende som möjligt. Vi är inte högt belånade, eftersom vi köper våra maskiner kontant, vi servar dem kontinuerligt och ser till att ha hög täckningsgrad på dem. Vi ser också till att ha en bra mix av kunder och branscher, så att vi inte är sårbara om någon bransch viker eller någon enstaka kund har det tufft. Vi jobbar med en blandning av bygginvesteringar, transport, vägunderhåll, snöröjning och naturvårdsarbeten. Våra medarbetare har en bred kompetens och är duktiga på att anpassa sig efter var jobben finns. Därför kan vi styra om verksamheten efter behov och vi har också utrustning för de flesta typer av uppdrag. Det gäller så klart också att ha personal som har en samsyn kring hur vi driver företaget. Som VD kan jag inte få LIP att lyckas om inte de anställda jobbar tillsammans och i samma riktning som jag. Jag tror att man som anställd uppskattar ordning och reda, att lönen kommer i tid och att arbetsredskapen är i gott skick. Det är viktigt att ha en löpande dialog med sina medarbetare och att ge positiv feedback när kunderna är nöjda med vårt arbete.

Vilken roll kan branschen få för att upprätthålla robusthet i samhället i framtida kriser?

Vi har ingen praktisk erfarenhet av att jobba med kriser. Vår region har hittills klarat sig från större naturkatastrofer de senaste åren. Det är svårt att veta vad kommunen planerar för åtgärder i proaktivt syfte för att möta kommande klimatförändringar. Jag vet att det sker en del förstärkning och reovering av avloppssystemen i regionen men jag vet också att det är ont om pengar och många projekt skjuts fram och man snålar på vägunderhåll och snöröjning. Där hamnar vi entreprenörer i en tråkig sits. Om kommunen ger oss uppdrag att bara skotta vissa vägar på grund av besparingskäl är det vi som får skäll från invånarna på orten, som tror att det är vi som väljer att ploga vissa gator. Om det handlar om andra kriser som krig eller andra katastrofer vet ju vi som har lastbilskort att vi kan bli satta i samhällstjänst upp till en viss ålder. Men säkert kan våra grävmaskiner komma till nytta i händelse av kriser, men då handlar det mer om att ställa upp som medborgare.

Mikael Larsson

VD, ägare och grundare,
Ljungby Schakt AB, Ljungby

Vad gör ni för att för företaget ska vara robust och klara kriser?

Vi har ett lager av servicedelar som kan försörja nästan alla maskiner i vårt företag. Vi har också rätt stora bränsledepåer. Vi lärde oss en del av vad som hände under pandemin. Vårt företag klarade sig visserligen helskinnat men jag har branschkollegor som påverkades negativt av att materielleveranserna inte flöt på som man är van vid. För att lindra ekonomiska kriser tycker jag att det är viktigt att ha en bra relation med din lokala bank. De värnar om regionens affärsklimat och har därför ett särskilt intresse av att hjälpa dig. Det är också bra att ta reda på lite om de kunder man arbetar åt. Då undviker man i möjligaste mån företag som befinner sig i krisbranscher och riskerar att gå i konkurs eller som har ett rykte om sig att inte betala i tid. Jag tycker att det är viktigt att även beställaren tar reda på hur det är ställt med de entreprenadföretag man anlitar, så att de också är stabila och seriösa.

Engagemang och dialog

För ett företag i vår bransch är det viktigaste att ha rätt kompetens på de anställda. Utan dem är man ingenting. Det gäller att vara anpassningsbar under både hög- och lågkonjunkturer och för att kunna vara det krävs det att ha en bra dialog med sina anställda, så att de är medvetna om hur företaget fungerar. Enkelt handlar det om att alla ska ha en förståelse för hur vi tillsammans skapar något för kunden, som gör det möjligt för

oss att i slutänden få mat på bordet. Under tiden måste man också se till att ha roligt. Då är det lättare att gå till jobbet. I vårt företag har personalen själva tagit fram tre ledord, som ska känneteckna hur vi ska arbeta. De är: kamratskap, flexibilitet och engagemang.

Bra kundmix

Det är också viktigt att ha en bra mix av kunder och branscher man arbetar med, så att man inte drabbas för hårt när en typ av bransch krisar. Hos oss dominerar uppdrag inom service och underhåll. Här har vi både stora ramavtal och enstaka stora kunder, men även många mindre lokala kunder. Löpande service och underhåll är inte heller så konjunkturkänsligt som nybyggnad och exploatering.

Har ni avtal att rycka ut i händelse av någon form av samhällskris?

Vi har jourverksamhet och jag har avtal med kommunen och vårt lokala elnätsföretag. Vi har dock ingen egen personal som sitter i beredskap. Vi har också kontrakt med Skanska Infraservice, som är entreprenör åt Trafikverket i driftområdet Ljungby och här hjälper vi till vid trafikolyckor och att förbereda för vintersäsongens snö och halka. Vi har också fått en del erfarenhet av vattenläckor och bränder. Det har förekommit översvämningar i kommunen och vi har arbetat med att sätta in backventiler i dagvattensystemet.

Hur ser ni till att företaget har kompetens att arbeta i krissituationer?

Vi har egentligen ingen regelrätt utbildning på just kriser. Jag tycker det är viktigt att alla på företaget ska få möjlighet att arbeta med olika situationer för att få en bred och praktisk erfarenhet, det ger oss en bättre utgångspunkt. Vi har sett till att vi har ett rullande schema för att säkerställa detta. Jag tänker också att ME skulle kunna stötta oss medlemsföretag genom att samla de erfarenheter som finns hos medlemmarna och sprida dem vidare.

Tror du att ni i branschen kommer att arbeta mer med klimatkrisens effekter?

Ja det kommer att vara mycket arbete för branschen framöver. Många kommuner ligger långt efter med att uppgradera va-systemen och dagvattenanläggningarna så att de kan ta hand om större regnmängder. Det kommer att ta tid att genomföra eftersom det är en budgetfråga för kommunen.

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 200 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna

Box 1609, 111 86 Stockholm

Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under november-december 2024.

Följande personer från Navet Analytics har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- ▶ Erik Ottosson
- ▶ Jens Linderoth
- ▶ Magnus Klein

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- ▶ Veronica Sandström, kommunikationschef
- ▶ Jörgen Eriksson, opinions- och pressansvarig